

www. **ROVDYR** .org

FOLKEAKSJONEN NY ROVDYRPOLITIKK NR. 3 - NOVEMBER 2021

**Ny regjering
– ny rovdyrpolitikk?**

Store jervetap i fjellheimen

Vil ha forvaltning – ikke reservat

Reindriften uten verktøy mot rovdyrtap

Et løft for fornuften

Valget er over, ny regjering er på plass med sine politiske målsettinger, kalt Hurdalsplattformen.

Nils Solberg

Nils Solberg, styreleder i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er partipolitisk nøytral. Men etter åtte år med Solbergregjeringens rovdyrpolitikk, som til tider har lignet på Muppet Show, er det lov å glede seg litt over en ny regjering.

De konkrete punktene om rovdyrpolitikk i regjeringserklæringen kan du lese mer detaljert om lenger bak i dette bladet og på vår utmerkede nettside Rovdyr.org.

Men det går tydeligvis en rød tråd gjennom plattformen. Den er et løft for fornuften, forskningen, jegerne og de som produserer og høster miljøvennlig og klimasmart mat i norsk natur. Det er ikke lite. Selvforsyningsgraden i Norge er blitt noe man snakker om også i regjeringkontorene, etter et deprimerende fravær gjennom åtte år.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet styrer i mindretall, men det finnes også fornuftige stortingsrepresentanter i andre partier. De kan bidra til flertall i for eksempel rovdyrpolitikken.

Jeg våger meg på å sitere Jahn Teigen: Jeg er en optimist.

Det er selvfølgelig ulike interesser internt i de to regjeringspartiene, og ikke minst mellom dem. Men hvis det skulle bli uenighet i regjeringspartiene om gjennomføringen av en mer restriktiv rovdyrpolitikk, finnes nok fortsatt partipisken til Håkon Lie i skapet i Arbeiderpartiets kontor på Youngstorget.

Men hva med det som ikke er nevnt i regjeringserklæringen? Hva skjer når regjeringen har utredet reduserte bestandsmål for ulv og bjørn? Vi i Folke-

«Når det står i plattformen at regjeringen vil effektivisere lisensjakt på jerv, er det på høy tid.»

aksjonen mener det er best med en målsetting om null årlige ynglinger av ulv i Norge. Regjeringserklæringen lover en forvaltning innenfor Bernkonvensjonens rammer. I så fall er det tilstrekkelig med én årlig yngling av ulv i Norge.

Bestandsmålet for bjørn er på 13 årlige ynglinger. Når målet skal ned, bør kuttet fordeles jevnt over landet, men samtidig med en erkjennelse om at mål om yngling

av bjørn i beitefylket Nordland, landets i særklasse mest avlange fylke, er og blir meningsløst.

Når det står i plattformen at regjeringen vil effektivisere lisensjakt på jerv, er det på høy tid. Forvaltning av den største skadegjørereren for beitenæringene krever nytenkning.

I skrivende stund er jeg på jakt i Vang i Valdres. Noe vakrere finnes knapt, med beitende geiter i full produksjon på en stol på 1000 meter over havet. Norsk geitost smaker godt. Punktum. Her vandrer jeg fra topp til topp med fuglehund og skal skyte en rype eller to som skal i gryta. Samtidig kan jeg se en flokk på 50 reinsdyr mellom stølen og der jeg selv går, alt innenfor en kilometer i luftlinje, med enda høyere fjell i bakgrunnen. Jakta er selve livet, og man kan bli religiøs av mindre.

Min drivkraft for å lede Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er hvor dypt meningsfylt det er å høste av mat i skog og fjell – kvalitetskjøtt produsert på gras, urter, lyng, kvist, lav og kaldt vann.

Invitasjon til årsmøter i lokallagene

Åsmund Ystad

Etter over ett og et halvt år uten mulighet til fysiske møter har vi igjen gleden av å kunne invitere våre medlemmer til møter i lokallagene. Det blir nå en runde årsmøter for 2019 og 2020 for å komme i rute igjen til neste års ordinære årsmøter.

Her finner du kunngjøringen fra møter som er ferdig planlagt. Følg med på www.rovdyr.org for flere møter og nærmere informasjon.

FNR Østfold lokallag

Årsmøte tirsdag 30. november 2021 kl. 19.00
Bøndernes hus i Degernes.

FNR Glåmdal lokallag

Årsmøte onsdag 24. november 2021 kl. 19.00
Brakka, Kongsvinger Motorhistoriske forening

FNR Ringsaker lokallag

Årsmøte torsdag 2. desember 2021 kl. 18.00
Nordgående Kro, Rudshøgda.

FNR Hallingdal lokallag

Årsmøte onsdag 24. november 2021 kl. 18.00
Solstad Hotell, Gol.

FNR Lesja og Dovre lokallag

Årsmøte tirsdag 7. desember 2021 kl. 19.30
på Lesja Bulldoserlags kontorlokale.

FNR Gauldal lokallag

Årsmøte torsdag 25. november 2021 kl. 19.00
Idrettsbygget til Trønderlyn på Rosmælen stadion på Kvål.

FNR Nord-Trøndelag lokallag

Årsmøte torsdag 25. november 2021 kl. 19.00
Stiklestad Hotell i Verdal.

FNR Helgeland lokallag

Årsmøte torsdag 25. november 2021 kl. 19.00
Mosjøen videregående skole, avdeling Hattfjelldal.

Nesten 1000 bjørner tatt ut i Sverige og Finland

470 bjørner ble felt under høstens lisensjakt i Sverige. Det kommer i tillegg til en avgang på 109 bjørner, de fleste tatt ut i form av skadeforbyggende uttak på våren i viktige reinbeiteområder. Til sammen 579 bjørner i avgang i Sverige.

I Finland er det pr. 24 oktober skutt minst 398 bjørner så langt, når alt som er av skadefelling og lisensfelling regnes med, men der jaktes det bjørn fram til 1. november.

Summeres antallet i begge landene blir resultatet en avgang på 977 bjørner så langt i 2021. Både svenske og finske myndigheter har økt jaktkvotene de siste årene fordi de ønsker å redusere bestandene.

KILDER: ROVBAS/SVENSK JAKT/FINLANDS VILTCENTRAL/
FINLANDS JORD- OG SKOGBRUKSMINISTERIUM

Finsk bjørn
FOTO: HERMANN SOTKAJÆRVI

Ny regjering – ny rovdyrpolitikk?

Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil føre en mer restriktiv rovdyrpolitikk og utrede lavere bestandsmål for ulv og bjørn. Men hva betyr det?

Åsmund Ystad

I regjeringsplattformen, som fikk navnet Hurdalsplattformen, innledes avsnittet om rovdyrpolitikken med formuleringen «Det skal føres en mer restriktiv rovdyrpolitikk».

Videre: «Regjeringens rovdyrpolitikk bygger på rovviltforlikene, den todelte målsettingen og Bernkonvensjonen. Regjeringen bygger på den lokale forvaltningsmodellen som ble nedfelt i rovviltforliket, og vil styrke de regionale rovviltnemndenes rolle. Det skal legges avgjørende vekt på nemndenes avgjørelser.»

Til å gjennomføre dette har regjeringen utnevnt Espen Barth Eide (Ap) som ny Klima- og miljøminister. Eide har de siste årene arbeidet med rovdyrpolitikk i Stortingets energi og miljøkomite. Han har vært statsråd både i Forsvarsdepartementet og i Utenriksdepartementet. Senterpartiets Aleksander Øren Heen blir statssekretær med ansvar for rovdyraker i KLD.

Forholdet til Stortinget blir avgjørende for gjennomføring av de målene som betyr endringer av vedtak Stortinget har gjort i form av brede forlik. I denne sammenhengen gjelder det målene om **reduerte**

Espen Barth Eide er utnevnt til ny Klima- og miljøminister.

FOTO: KLD

bestandsmål for ulv og bjørn og fjerning av intervallmål. Stortinget har vedtatt bestandsmål i form av intervallmål for ulv (4-6 årlige ynglinger) og for kongeørn (850-1200 hekkende par).

For å få til noe nytt her må regjeringen få med seg et flertall i Stortinget. Selv en rakettforsker vil skjønne at dette flertallet neppe kan hentes hos SV og MDG. Regjeringen vil i praksis være avhengig av flertall sammen med høyresiden i politikken.

For de andre målene i regjeringserklæringen vil det være større handlingsrom for en mindretallsregjering:

Å styrke de regionale rovviltnemndenes rolle og legge avgjørende vekt på nemndenes vedtak handler om å endre Klima- og miljødepartementets måte å styre rovvilt-nemndenes arbeid på, og konkret ved at

departementet holder fingrene fra fatet og ikke overstyrer rovviltnemndene i klagebehandling av forvaltningsvedtak. Her er mye opp til regjeringen.

Forrige regjering la i 2019 fram forslag om store endringer i den regionale rovviltforvaltningen som ville svekke rovviltnemndene. Forslaget fikk ikke flertall i stortinget, Det er et godt utgangspunkt for den nye regjeringens mål om å styrke nemndenes rolle.

Å sikre at bestandsmålene faktisk følges opp, er i utgangspunktet å slå inn en åpen dør. Allerede i stortingsdebatten i forbindelse med rovviltforliket i 2004 var flertallsfraksjonen tydelig på at bestandsmålene skulle forstås som bestandsmål, ikke minimumsmål. Og i Stortingets enstemmige rovviltforlik fra 2011 ble det slått fast at rovdyrbestandene skulle forvaltes så nært bestandsmålene som mulig.

Rovviltnemndenes viktigste verktøy for forvaltning, rovviltforskriften fra 2005, ble også designet for nettopp en slik forvaltning, å styre etter vedtatte bestandsmål.

Utfordringen er omkampene som Solberg-regjeringen har ført med stor iver, med økt innslag av juss og manglende hjemmel for felling, spesielt i områder uten skadepotensiale for beitedyr. Selv om Stortinget har gjort flere presiseringer som øker forvaltningens handlingsrom, har rettsvesenet blitt en fast aktør i norsk rovdyrforvaltning.

Noen avklaringer har vi fått, senest fra Høyesterett i mars 2021, uten at det har redusert miljøorganisasjonenes vilje til å føre rovdyrdebatten i rettssalene i stedet i politiske fora, der den hører hjemme.

De regionale rovviltnemndene består av demokratisk valgte regionale politikere. Deres kompetanse er utøvelse av politisk skjønn. Rovviltforskriften er tilpasset dette. En styrking av rovviltnemndenes rolle er uforenlig med jussifisering av rovviltforvaltningen, som i praksis stiller krav om kompetanse som medlemmene i rovvilt-nemndene ikke har.

Her har den nye regjeringen en viktig ryddejobb.

Å innrette praktiseringen av rovviltforliket slik at kvoter på lisensfelling tas ut i samsvar med vedtak, er allerede konkret beskrevet i Stortingets enstemmige rovviltforlik fra 2011. Stortinget ga den gang forvaltningen i oppgave å ta ut restkvoter etter avsluttet lisensjakt. Dette startet lovende de første årene, men gikk over til økende trenering der Miljødirektoratet har gjort det til en fast tradisjon å ta forbehold om urealistiske høye kvoter og dermed tatt ut bare deler av restkvotene.

Treneringen er en viktig årsak til at jervebestanden fortsatt ligger 50 prosent høyere enn vedtatt bestandsmål, 10 år etter et enstemmig Storting ga marsjordre om at vedtatte kvoter skulle effektueres.

«For å få til noe nytt her må regjeringen få med seg et flertall i Stortinget. Selv en rakettforsker vil skjønne at dette flertallet neppe kan hentes hos SV og MDG»

For den nye regjeringen er det fritt fram å endre praksisen umiddelbart.

Å effektivisere lisensjakt på jerv med mer moderne jaktmetoder handler mest om vilje. Erfaringene viser at jakt på jerv i mange områder av landet er krevende og lite effektiv. Endringer handler om å identifisere begrensninger som hindrer mer effektiv jakt og gjøre noe med det. Premien i andre enden er mindre bruk av omstridte ekstraordinære tiltak som hiuttak.

At det gis det gis raske og effektive fellings-tillatelser med lengre varighet er mer et bud-sjettsspørsmål enn noe som krever endringer i regelverket.

Flere fronter

Målene den nye regjeringen har i rovdyrpolitikken vil måtte løses på flere fronter. Først og fremst må Arbeiderpartiet og Senterpartiet stå fast på de målene de har vedtatt. Videre

Aleksander Øren Heen fra Årdal i Vestland er utnevnt til statssekretær i Klima- og miljødepartementet.

FOTO: SENTERPARTIET

må Klima- og miljødepartementet møbleres med skapet på rett plass, altså der politikerne, ikke embetsverket, mener det skal stå.

I Stortinget må regjeringspartiene bygge de nødvendige allianser for en demokratisk rovdyrpolitikk som setter miljøvennlig matproduksjon, aktiv utmarksbruk, distriktspolitikk og berørte lokalsamfunn først. Og som respekterer samenes urfolksrettigheter.

En siste hilsen

«Ulovlig» var avgående Klima og miljøminister Sveinung Rotevatns (V) kommentar den nye regjeringsplattformens mål om rovdyrpolitikken. På tur ut av statsrådskontoret uttalte Rotevatn til Dagbladet:

«Jeg tror plattformen er ulovlig. De skriver at de skal ha et bestandsmål for rovdyr, men hvis man er et eneste rovdyr over målet skal man skyte – helt uavhengig av om dyret gjør skade eller er trussel mot beitedyr.»

Uttalelsen kunne like gjerne vært framført samlet av de tre siste statsrådene i Klima- og miljødepartementet, Vidar Helgesen (H), Ola Elvestuen (V) og nevnte Rotevatn.

Alle tre har jobbet målrettet for jussifisering av rovdyrpolitikken, og snakket varmt om Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven, med Stortingets rovviltforlik som underordnet.

Jerven fortsatt langt over bestandsmålet

Åsmund Ystad

I årets jerverapport melder Rovdata om 60 registrerte ynglinger av fjellfrasen. Det er en minimal nedgang i forhold til foregående år, 63 registrerte ynglinger i 2020 og 62 i 2019.

Yngletallene ligger til grunn for et bestandsestimert på 386 jerver. Rovdata mener å være ganske sikre på dette estimatet over antall individer, ettersom det også bekreftes med en annen metode basert på innsamling av DNA.

Estimatet over antall jerver gjelder dyr som er ett år eller eldre tidlig på våren.

Registrert avgang av jerv, etter år i perioden 1870 til 2020.

KILDE: STATISTISK SENTRALBYRÅ.

Stortingets vedtatte bestandsmål er 39 årlige kull, noe som normalt ville tilsvare en bestand opp mot 250 individer.

I nord er det registrert færre ynglinger enn året før: I rovviltregionene Nordland samt Troms og Finnmark ligger antall ynglinger like under målet i år. Men i regionene Midt-Norge, Oppland og Hedmark er de registrerte ynglingene langt høyere enn målet. Oppland har dobbelt så mange ynglinger som vedtatt – Hedmark har over tre og en halv ganger så mange.

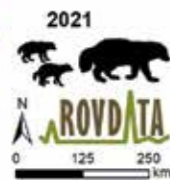
Klarer ikke å redusere sterkt utrydningstruet jerv

Virkeligheten viser at jerven er mer enn livskraftig. Det er et paradoks at samtidig som Artsdatabanken melder om at jerven i Norge er sterkt utrydningstruet, så klarer ikke forvaltningen å ta ned bestanden ned til vedtatt nivå.

Det mangler ikke på forsøk. Avgangen av jerv i form av lisensjakt og ekstraordinære uttak bare i de tre årene fra 2018 til 2020 er over 300 dyr. Forekomsten av jerv har likevel ikke gått ned.

Hvis vi ser tilbake i historien, har Statistisk sentralbyrå (SSB) en oversikt over uttaket av jerv fra 1845 til 2020. Den historiske statistikken har selvfølgelig sine hull og mangler, men tatt i betraktning de betydelige skuddpremiene som kunne innkasseres, er det grunn til å tro at statistikken er rimelig etterrettelig.

Og som det kan leses ut av grafen fra Statistisk sentralbyrå, som viser årlig avgang av jerv de siste 150 år, fra 1870 til i dag: I årene etter 2000 er det felt flere jerver årlig enn i de mest heftige årene i siste halvdel av 1880-tallet. Men i motsetning til den gangen resulterer ikke flere skutte jerver i færre dyr.

Registrerte jervekull i Norge i 2021

Over: En yngre hund preges på den felte jerven.

FOTO: LARS HENRIK ODDEN

Til v.: Bildet viser jaktlaget bestående av Martin Nyheim Voll, Eivind Brennodden, Torgeir Trønnes, Terje Samuelshaug, Jørgen Husom, Martin Kristiansen og Lars Henrik Odden (foran).

FOTO: MARTIN NYHEIM VOLL

Effektiv jervefelling i Folldal

Av Svein Egil Hatlevik

Lisensfellerperioden på jerv begynte 10. september, og i skrivende stund er det felt jerver i fire rovviltregioner – Nordland, Midt-Norge, Oppland og Hedmark. Tre jerver er felt i Nordland, én i Midt-Norge, en i Oppland og ni jerver er felt så langt i Hedmark.

6. oktober i år felte et jaktlag i Folldal en jervehann på nærmere 14 kilo. Vi tok en prat med to av medlemmene.

– Jervejakt med hund er noe vi har begynt med de siste tre til fire årene. Det er en del jerv i området, interessen har økt og det er blitt et miljø for det. Så har vi en del samarbeid med folk i nabobygda Alvdal som har delt av sine erfaringer, sier Lars Henrik Odden.

Han forklarer at det er lettere å lykkes med jervejakta før snøen kommer.

– Når vinteren kommer oppi her, og det er dårlig med veier som er åpne i fjellet, blir vanskelig å følge spor slik at jerven kan ringes inn. Det har vært en del stang ut i noen år. Da er det desto artigere å lykkes på barmark, sier Odden.

Jegerne er helt avhengige en godt fungerende hund. I dette tilfellet var det snakk om Rossi, en vanlig norsk grå elghund. Hundeeier Eivind Brennodden forteller at det er hans første hund som fungerer godt på jerv.

– Hun er preget litt på jerv fra valpestatidiet, med blant annet sporing på jerv. Det kan være en krevende jaktform for hundene. Det er ikke alltid at jerven springer langt, men om den gjør det, kan den rangle hele dagen og slite ut en hund, sier Brennodden.

De siste årene har snøen kommet tidligere til Folldal enn hva den har gjort i år. Det

er bortimot umulig for en hund å løpe i kapp en jerv om snøen blir dyp.

– Vi tåler litt snø, men blir det for mye, så blir det håpløst. Da streifer jerven mer. Samtidig har ikke åte den samme effekten på høsten som utover vinteren. Like etter beitesesongen har jerven en del kadaver av sau den har lagret, og når så lenge det er jakt på villrein eller elg, blir det en god del annen mat til den i fjellet, sier Brennodden.

Under jakta i Folldal sprang jerven litt over en kilometer før han la seg inn under noen blokksteiner og la seg der. Da var det ikke så vanskelig å få jaget den ut og få felt den.

– Det kom inn en melding fra et viltkamera rundt klokka sju om morgenen, forteller Odden.

– Deretter var det mulig å samle et jaktlag på en liten time. Da var det også ferske spor som bikkja kunne springe etter, sier han.

Vil felle fire ulverevir i ulvesona

Rovviltnemndene i Hedmark (rovviltregion 5) og Oslo, Akershus og Østfold (region 4) har vedtatt kvote for lisensfelling av ulv innenfor ulvesona. Kvota omfatter revirene Rømskog, Mangen, Hornmoen og Bograngen, til sammen 28 dyr.

Kynna: Disse ulvene tilhører Kynna-reviret, som ble felt under lisensjakta i fjor.

FOTO: VILTKAMERA.NINA.NO

Tekst: Svein Egil Hatlevik

Grenseflokken **Rømskog** har sin hovedsakelige arealbruk i Aurskog-Høland og Marker kommuner i Viken, i tillegg til Sverige. **Hornmoen** holder mest til i Elverum og **Bograngen** i Åsnes og Grue, begge i Innlandet fylke. **Mangenflokken** benytter arealer i Aurskog-Høland, Nes, Eidskog, Sør-Odal og Kongsvinger i Viken og Innlandet fylker.

Det er ikke første gang at nemndene åpner for uttak i et gjenserevir. Rømskog-flokken har vært vedtatt skutt også i fjor og i forfjor, men begge år har Klima- og miljødepartementet, som er klageinstans, fjernet flokken fra det endelige vedtaket.

Historisk vedtak

Det var leder for rovviltnemnda i Hedmark, Stein Tronsmoen, som fremmet forslaget om fire revirer, etter at sekretariatet hadde innstilt på uttak av tre flokker, Rømskog, Hornmoen og Mangen.

I slutten av august gjennomførte nemndene en prøvevotering, som ga flertall for å felle fire revirer, den gangen med Slettås i stedet for Bograngen. Siden Rømskog-flokken er grenseoverskridende, måtte også svenskene myndigheter få si sin mening om saken.

I slutten september kunngjorde Länsstyrelsen i Värmland at også de åpner for å ta ut ulvene i Rømskog-flokken. Det er gitt ei kvote på tre ulver på svensk side til formålet. Også ytterligere fem flokker kan felles i Sverige.

– Nå har vi en situasjon hvor både Norge og Sverige har vedtak om å ta ut et grenserevir. Tidligere har det bare vært vedtak om dette på norsk side. Nå er begge land sams. Slik sett er dette et historisk vedtak, sier Tronsmoen til Rovdyr.org.

Risiko for feilskyting

Miljødirektoratet orienterte rovvilt-nemndene under et møte i oktober om Deisjø-flokken, som har sin områdebruk mellom Rømskog- og Mangenflokkene. Hannen og valpene i Deisjøflokken har status som genetisk viktige. Det er derfor et mål for forvaltningen å unngå at dyr fra Deisjø-flokken blir felt.

Siden arealbruken til ulven generelt ikke er lett å holde styr på, er det risiko for at feil dyr kan bli skutt.

Lederparet i reviret ble i januar flyttet fra Østerdalen til Østfold. De ble da påsatt GPS-halsbånd. Siden har paret fått valper. I august var batteriet til hannens halsbånd så dårlig at det ble tatt av med fjernutløser. Tispa er fortsatt merket, men det må legges til grunn at hun ikke vil ha fungerende sender til vinteren.

Miljødirektoratet mener at en rekke forhold tilsier at det er bortimot umulig å merke dem igjen.

Behandlet klager

Nemndene vedtok i august også ei kvote på 12 dyr utafor ulvesona i de gamle fylkene

Hedmark og Akershus. Den var blitt påklaget av en rekke organisasjoner, men klagen ble avvist. I landet ellers, utenom rovviltregionene 4 og 5, er det vedtatt lisensfellingkvote på til sammen 14 ulver, men det ingen grunn til å anta at kvotene blir fylt i alle regionene.

Lisensjakt utenfor ulvesona kan begynne 1. desember og pågå til 31. mai. Innenfor sona er fellingsperioden 1. januar til og med 15. februar.

Kartet viser Mangenrevirets områdebruk i grønt øverst og Rømskogflokkens områdebruk i grønt nederst, med Deisjøflokkens sommerareal i rødt. Overlappingen mellom revirene kan være større til vinteren fordi vinterbruksområdet vanligvis er noe større enn sommerbruksområdet for flokker som har valper. Deisjøreviret har nylig fått det nye navnet «Settenreviret».

GRAFIKK: MILJØDIREKTORATET

Raser mot svensk ulvejaktvedtak

• Svenske politikere har vedtatt at antall ulver i landet skal være mellom 170 og 270. Et vedtak om at 33 ulver kan skytes fører mest sannsynlig til at det kommer til å være rundt 400 ulver i landet neste år.

• Lisensjaktvedtaket har ført til skuffelse og sinne blant gårdbrukere, jegere og andre på den svenske landsbygda.

Tekst og foto: Svein Egil Hatlevik

Gölin Carina Christiansen, leder for den svenske organisasjonen Ny Rovdjurspolitikk, mener myndighetene spiller et farlig spill. – Vedtaket oppfattes som en provokasjon mot bønder og jegere, sier Christiansen.

Hun mener det er urovekkende at myndighetene fjerner seg fra de demokratiske fattede bestandsmålene.

– Vi ser tonedøve myndigheter, som tar seg til rette på områder hvor de overhodet ikke har mandat til det. Det er befolkningens tillit til demokratiet som ligger i potten i dette spillet, og det er ikke en hvilken som helst innsats, sier Christiansen.

I høst fattet regionale myndigheter i Sverige, de såkalte Länsstyrelserna, i fylkene Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna og Gävleborg at til sammen 33 ulver kan felles på lisens til vinteren. Tre av dem kan felles i det norsk-svenske Rømskogreviret.

Svenske og norske forskere publiserte i juni sin oversikt over ulvebestanden i de to landene. I oversikten regner forskere med at det var om lag 400 ulver i Sverige forrige vinter. Den samlede svensk-norske bestanden talte i underkant av 500 dyr, estimerer Skandulv-forskerne.

Forvaltningen øker bestandsmålet Christiansen viser til at Riksdagen, det

svenske stortinget, i 2013 vedtok at antall ulv i Sverige skal ligge et på sted mellom 170 og 270 individer. Naturvårdsverket, et myndighetsorgan som grovt sett tilsvarer Miljødirektoratet her i Norge, har siden satt det nasjonale minimumsnivået til 300 dyr.

Når 33 ulver skal kunne skytes på lisens i vinter og forvaltningen regner med at rundt 20 ulver kommer til å skytes på skadefelling, er det beregnet at antall ulv i Sverige også i 2022 kommer til å ligge på cirka 400.

Christiansen og Ny Rovdjurspolitikk argumenterer for at lisensfellingkvota til vinteren bør ligge på minst 200 ulver, slik at samlet antall dyr blir liggende i intervallet mellom 170 og 270 ulver.

Bondeorganisasjonen Lantbrukarnas Riksförbund og jegerorganisasjonen Svenska Jägareförbundet mener begge at minst 100 ulver bør kunne felles under jakta.

Kan bli nesten 600

Gunnar Gløersen, jaktkonsulent i Svenska Jägareförbundet, viser til en beskatningsmodell som det svensk-norske ulveforskningsprosjektet Skandulv har utarbeidet. Denne modellen tegner ulike scenarier for bestandens videre utvikling basert på hvor mange ulver som blir skutt.

– Naturvårdsverket ønsker ikke at det skal være mer enn rundt 10 prosents

Gölin Carina Christiansen er leder i Ny Rovdjurspolitikk.

Gunnar Gløersen er jaktkonsulent med spesialisering i rovdjurspørsmål i Svenska Jägareförbundet.

sannsynlighet for at samlet uttak gjennom året kan gi mindre enn 300 ulver neste år, forklarer Gløersen overfor Rovdyr.org.

En kan forvente at ulvestammen stabiliserer seg på rundt 400 individer. Men Skandulvs modell gir også rundt ti prosents sannsynlighet for at bestanden neste år ender på snaut 600 ulver i Sverige.

– Et kinkig spørsmål blir da: Hvis vi ender opp med 600 ulver, finnes det da juridiske verktøy innenfor EU-regelverket til å skyte mellom 30 og 40 prosent av stammen for å komme ned til 400 igjen? Det vet vi faktisk ikke, sier Gløersen.

Jägareförbundet uttaler i en pressemelding at lisensjaktvedtaket tydelig viser at svenskene har fått en myndighetsstyrt ulveforvaltning som ignorerer demokratisk fattede vedtak.

Gløersen sier det på følgende måte: – Dette er helt klart en demokratisk svikt.

Alvorlige jervetap i fjellheimen i sommer

Systemet med at jerveforvaltningen skal basere seg på dugnad er problematisk, mener leder Aud Hove i Rovviltnemnda i Oppland.

Rovviltnemndsleder: Aud Hove.

FOTO: SENTERPARTIET

Svein Egil Hatlevik

Det har vært en beitesesong med store tap til jerv fjellområdene Reinheimen og Breheimen. I skrivende stund er det ingen som har oversikt over omfanget av jerveangrepene, men tall fra Rovbase over dyr som er dokumentert tatt av jerven kan gi en pekepinn.

I kommunene Rauma og Fjord kommune i Møre og Romsdal samt Lesja, Dovre, Sel, Vågå, Lom og Skjåk i Innlandet pluss Luster i Vestland er det dokumentert 135 jerveskadde sau og lam. Det er det høyeste antallet siden 2015.

Også i Oppdal, en av de aller største beitekommunene i Norge, er dokumenterte tap

til jerv på sitt høyeste på flere år. Sist det var større dokumenterte tap var i 2017. Oppdal, som ligger i rovviltregion 6, Midt-Norge, er beiteprioritert område.

Sidsel Røhnebæk, seniorrådgiver hos Statsforvalteren i Innlandet, vil ikke konkludere for beitesesongen før søknadsfristen for rovdyrskadeerstatning er utløpt 1. november. Røhnebæk sitter i sekretariatet til rovviltnemnda i Oppland.

– Det er mange kommuner og beitelag i hele gamle Oppland fylke som har hatt en fin sommer, men noen har hatt det veldig strevsomt. De signalene jeg har fått gir grunn til å vente en stor bunke erstatningssøknader som i hovedsak skyldes jerv fra både Skjåk og Lesja, sier Røhnebæk.

Uviss framtid

Leder for Rovviltnemnda i Oppland, Aud Hove, sier hun kjenner til flere sauebesetninger som har tapt i størrelsesorden 30 prosent av dyra i sommer.

– Når du møter godt voksne menn som er på gråten, er det alvor etter min mening. Jeg har snakket med mange i Nord-Gudbrandsdalen som er veldig usikre på om de skal pare sauene i vinter eller ikke, og for dem haster det å få svar på om det kommer tiltak. De må vite om det er noen vits å sende sauene til fjells neste sommer, sier Hove.

Hun har merket seg flere formuleringer fra den nye regjeringsplattformen som hun forventer at føles grundig opp.

– De skriver at bestandsregistreringen skal bli bedre. Det er viktig i Nord-Gudbrandsdalen, hvor det er mye høyfjell og vanskelig for forvaltningen å holde oversikten.

Lokalbefolkningen er tydelig på at det er god grunn til å stille spørsmål ved om registreringen er bra nok, sier hun.

Hove har også merket seg at regjeringsplattformen inneholder en formulering om at lisensjakt på jerv skal effektiviseres med mer moderne jaktmetoder. Det følger av formuleringer i plattformen at også forvaltningsregimet for jerven, som over år har ligget langt over det politisk fastsatte nasjonale bestandsmålet, skal strammes inn.

Hove viser til en formulering Stortingets rovviltforlik fra 2011: «I de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt.» – Noe slikt har til dags dato ikke skjedd i her i Oppland. Og når det som er bestemt ikke blir fulgt opp, svekker det tilliten til forvaltningen, sier Hove.

Sist vinter var kvota i Oppland på 12 jerver. To jerver ble felt. Kvota er moderat med tanke på hva som finnes av jerv i regionen, men uttellinga er håpløst lav, mener rovviltnemndslederen.

– Om den nye regjeringen faktisk vil øke uttaket under lisensjakta, kommer de ingen vei uten at de åpner for at det kan brukes snøskuter, sier Hove.

Enorme fjellområder: Karitinden på bildet ligger på grensa mellom Skjåk, Rauma og Fjord kommuner.

FOTO: FRANKEMANN/WIKIMEDIA COMMONS

Hun mener selve systemet med at jerveforvaltningen skal basere seg på dugnad er problematisk.

– Gårdbrukere har nok å holde på med i hverdagen allerede. Så ser vi også at forvaltningen er villig til å bruke masse penger på skadefelling med begrenset effekt om sommeren, men om vinteren skal det være gratisarbeid.

Tiltak som ikke hjelper

På landbrukskontoret i Skjåk kommune er Kari Hånsnar oppgitt over utviklingen.

– Skjåk ligger i jerveprioritert område, og det betyr at det som settes i gang av tiltak må rettes mot beitenæringa. Problemet er bare at de tiltakene vi har til rådighet, ikke hjelper, sier Kari Hånsnar.

Skjåk er en stor utmarkskommune. Mye av produksjonen i landbruket er basert på utmarksbeite – rundt 6000 sau og lam slippes årlig.

Beitebrukerne har tatt i bruk tidlig sankning, omfattende utvidet tilsyn, droner, informasjonskampanjer og kadaverhunder. Det er satt i gang radiobjelleprosjekter og det er opprettet egen beredskapstropp som skal bistå under tidlig sankning.

– Tidligere har de største tapene i hovedsak vært avgrenset til enkelte områder. Men nå går tapene opp i alle beiteområdene, sier Hånsnar.

Inngjerding av beiteområder eller hjemmebeite er ikke mulig å gjennomføre i Skjåk, argumenterer Hånsnar. Fjellområdene er enorme, og det meste er vernet natur, mens landbruksarealet og innmarksbeiter er små og avgrensar seg til nede i dalbunnen.

– Mange sauebønder er i ferd med å gi opp. Når noen ikke orker mer, blir belastningen enda større på dem som fortsetter. Det må komme løsninger som gjør ende på denne negative utviklingen, sier hun.

Ole Knut Steinset i Statens naturoppsyn er godt kjent med jervesituasjonen Nord i Gudbrandsdalen, men påpeker samtidig at det også har vært en god del jervetap i Vulufjellet øst for Gudbrandsdalen. – Lesja og Skjåk ligger ofte høyt oppe på statistikken. I år har vi registrert en markant økning for Oppland sett under ett, og her er tap i Vulufjellet en viktig del av helheten. Likevel er jervetapene i regionen mindre når enn hva de var for 10 til 15 år siden, sier Steinset.

Terje Aasland (AP) er nyvalgt leder i Stortingets energi- og miljøkomite. Denne komiteen behandler og innstiller i rovdyrsaker som Stortinget skal votere over.

FOTO: STORTINGET.NO

Stortingets energi- og miljøkomite

Dette er stortingsrepresentantene som har ansvaret for å behandle rovdyrpolitiske saker i Stortinget de kommende fire årene.

Komiteen ledes av Arbeiderpartiets Terje Aasland fra Telemark.

De andre medlemmene er:

- Mani Hussaini** (A), Akershus
- Stein Erik Lauvås** (A), Østfold
- Linda Monsen Merkesdal** (A), Hordaland
- Marianne Sivertsen Næs** (A), Finnmark
- Marius Arion Nilsen** (FRP), Aust-Agder
- Frank Edvard Sve** (FRP), Møre og Romsdal
- Nikolai Astrup** (H), Oslo
- Bård Ludvig Thorheim** (H), Nordland
- Ove Trellevik** (H), Hordaland
- Mathilde Tybring-Gjedde** (H), Oslo
- Kjell Ingolf Ropstad** (KRF), Vest-Agder
- Lan Marie Nguyen Berg** (MDG), Oslo
- Sofie Marhaug** (Rødt), Hordaland
- Siv Mossleth** (SP), Nordland
- Ole André Myhrvold** (SP), Østfold
- Gro-Anita Mykjälund** (SP), Aust-Agder
- Lars Haltbrekken** (SV), Sør-Trøndelag
- Birgit Oline Kjerstad** (SV), Møre og Romsdal
- Ola Elvestuen** (V), Oslo

Tatt av jerv: Sau som er funnet og undersøkt av Statens naturoppsyn utgjør en liten prosentandel av det som er savnet, men samtidig gir det en pekepinn på situasjonen og utvikling gjennom tid. Her fra Lesja i sommer.

FOTO: STATENS NATUROPPSYN

Tilleggsfôring: Å gi reinsdyra ekstra fôr er det enkelttiltaket hvor det har vært størst økning i pengebruken.

FOTO: SVEIN MORTEN EILERTSEN

Reindriften uten effektive verktøy mot rovdyrtap

Antall rovdyrtapte tamrein har vært stabilt høyt de siste ti årene. – Sammenlignet med hva som finnes av muligheter for saueholdet, er verktøykassa liten for reindriften, sier Svein Morten Eilertsen, forsker ved NIBIO.

Tekst: Svein Egil Hatlevik

– Det mangler gode tiltak for å unngå rovdyrtap i reindriften. Det er en veldig ekstensiv virksomhet, den bruker store beitearealer og dyra går ute hele året. Du kan ikke lage et rovviltavvisende gjerde rundt et helt reinbeitedistrikt, sier Svein Morten Eilertsen.

Han er forsker ved Avdeling for Utmarksressurser og Næringsutvikling ved Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). For en tid tilbake publiserte NIBIO rapporten «Vurdering av FKT-ordningen», som blant annet evaluerer hvor effektive ulike

tiltak for å motvirke rovviltangrep på tamdyr er.
– Sammenlignet med hva som finnes av muligheter for saueholdet, er verktøykassa liten for reindriften. Det er dessuten borti mot umulig å si noe generelt om hva som fungerer mot rovdyrangrep. Norge er så langt, reindriften er organisert forskjellig med veldig ulike driftsforhold fra sted til sted, sier forskeren.

Samisk reindrift i Norge foregår i Finnmark og Troms, Nordland, Trøndelag, lengst nord i Hedmark og visse områder i Møre og Romsdal. Klimaet og størrelsen på reindriftsområder og reinflokker er ikke det samme i nord som lenger sør. Om lag 75 prosent av tamreinen i Norge holder til i Finnmark.

Av tiltakene som kan forhindre rovdyrtap for reindriften, er det fôring av flokken deler av året som det brukes mest penger på, viser en oversikt over årene 2013–2019. Deretter kommer ekstra tilsyn og flytting av dyr til et annet beite. Et virkemiddel som brukes, men ikke i særlig stor utstrekning, er å la kalving foregå innenfor gjerder. Også helikopter til flytting og samling av dyra for å gjennomføre

Forsker: Svein Morten Eilertsen er forsker ved Divisjon for Skog og Utmark hos Norsk institutt for bioøkonomi.

FOTO: NORVALD RUDERAAS/NIBIO

tidlig kalveslakting skjer i en viss grad. Til sammen rett under 50 millioner kroner er brukt på tiltak i sjuårsperioden.

Ingen soneforvaltning

De siste ti årene har det årlig blitt erstattet i underkant av 20 000 reinsdyr. Tapene og erstatningene er størst i Finnmark, særlig i Vest-Finnmark. Antall dyr som blir søkt erstattet varierer mellom rundt 60 000 og 80 000 i samme tidsperiode.

I motsetning til tapene av sau, går ikke antall rovdyrtatte tamrein jevnt nedover, men har holdt seg stabilt høye de siste ti årene. Heller ikke soneforvaltningen,

hvor noen områder primært er forbeholdt sau på utmarksbeite, mens andre arealer tømmes for frittgående sau til fordel for rovdyra, har særlig effekt for reindriften – det er nemlig slik at tamreinen gjennom året beveger seg på tvers av grensene for saueområder og rovdyrområder.
– Det er noen reinbeitedistrikter som har mulighet til å flytte dyra til andre mindre rovdyrbelastede beiter. Det kan dreie seg om å flytte tidligere til vinterbeite eller kalvingsland. Dette dreier seg om distrikter fra nord i Trøndelag og nordover, ofte de som har kalvingsområder nærmere kysten. I Finnmark kan dette tiltaket være vanskelig å gjennomføre i distrikter som teller flere tusen dyr. Dersom bare enkelte siidaandeler i et reinbeitedistrikt ønsker å bruke tiltaket som innebærer å flytte reinen vil det bli behov for å samle hele flokken og «trekke ut» disse dyrene. Dette kan føre til mye uro i flokken. Fremskyndet flytting til vinterbeitene er uheldig da vinterbeitene i de fleste distriktene er en begrenset ressurs og ikke bør brukes opp for tidlig, sier Eilertsen.

Han sier det er vanskelig å vite hvor kostnadseffektivt det er å flytte dyra, fordi det ikke finnes svar på hvor mange dyr som ville blitt tatt av rovdyr om de ikke hadde blitt flyttet.
– Det er en del siidaandeler som har søkt på midler til flytting, så en må anta at det fungerer bedre enn å la være, sier Eilertsen.

Teknisk tiltak: Simla har elektronisk beiteovervåker som sender GPS-posisjon og eventuelt dødsvarsel hvis hun ikke beveger seg over en periode på tre timer.

FOTO: SVEIN MORTEN EILERTSEN

Liten effekt av gjeting

Midler til gjeting eller utvidet tilsyn regnes ikke som så effektivt mot rovdyrangrep hvis det ikke kombineres med andre tiltak. Derfor gir myndighetene bare penger til gjeting hvis det kombineres med for eksempel flytting eller fôring. Fôring er det enkelttiltaket hvor det har vært størst økning i pengebruken i perioden fra og med 2013 til og med 2019.
– Det er lettere å holde reinflokken samlet om du tilleggspfører dyra, og det er én av grunnene til at utvidet tilsyn er et kombinasjonstiltak. Men om du skal føre under kalvinga, vil reinen være ofte mest interessert i grønt gress hvis det er tilgjengelig. Det kan derfor være vanskelig å holde reinsimlene samlet i denne perioden. Det betyr at tiltaket vil være mest effektivt i år med sen snøsmelting og i distriktet det våren kommer sent, noe som igjen avhenger av klima, sier Eilertsen.

Han forklarer at ei reinsimle som oftest trekker vekk fra resten av flokken for å kalve, noe som igjen ikke gjør det så lett å føre effektivt tilsyn. Simla trenger å være i fred med kalven for å knytte bånd til til den. Kalvinga finner sted om våren.

– Da blir det vanligste gjeting på lang avstand med kikkert. Men om en skal unngå å forstyrre dyra, blir det også vanskelig å oppdage rovdyrangrep tidsnok, sier Eilertsen.

Utbetalt 2013-2019

	Kroner	Andel (%)
Flytting til annet beite	9 091 755	18,2
Gjeting/ Utvidet tilsyn	11 702 351	23,4
Kalving i gjerde	787 480	1,6
Foring i perioder av året	19 527 961	39,1
Tekniske tiltak	2 622 226	5,2
Andre tiltak	6 233 687	12,5

– Om vinteren i kan det være effektivt med fôring og utvidet tilsyn, men da går det på bekostning av beiteutnyttelsen. Hvis rovdyrtrykket er så høyt at en må føre hele vinteren, kommer det i konflikt med grunntanken bak reindriften som er fritt beite hele året, sier han.

Sårbar kalver

Et annet mulig tiltak mot rovdyrangrep er å la reinsdyra kalve innenfor et inngjerdet område. Men det er ikke så mange som gjør dette. Ofte blir det for arbeidskrevende.
– En nyfødt reinkalv er sårbar for forurensning. Om du har et stort distrikt med over 1000 dyr, blir det vanskelig å holde vann og fôr fritt for smitte. Det kan være snakk om vanvittige store områder, og å finne slike lokaliteter ikke enkelt. Du kan heller ikke bare legge fôret på bakken, for det blir mye avføring og opptråkking av jordsmonnet i perioder med regn. Slike innhegninger er heller ingen garanti mot at kongeørna tar kalver, sier Eilertsen.

Dersom vinteren er vanskelig med islagte beiter eller veldig dyp snø, kan det være vanskelig å trekke noen entydig grense mellom hva som egentlig er grunnen til at reinsdyr går tapt.
– Om dyra på grunn av vanskelige vinterbeiteforhold har dårlig kondisjon, kan dyras evne til å unngå å bli tatt under rovdyrangrep bli redusert. Magre dyr kan miste kalven enten under svangerskapet eller like etter, og det kan bli umulig å fastslå grunnen til at kalven er borte, sier Eilertsen.

Trysling: Hans Peter Nyhuus er leder i Trysil og Engerdal lokallag av Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Vil ha forvaltning, ikke reservat

– Både bjørnen og jerven må ned til et levelig nivå uansett om det er ulvesone eller ei, mener Hans Peter Nyhuus.

Tekst og foto: Svein Egil Hatlevik

Hans Peter Nyhuus, sauebonde og leder i Trysil og Engerdal lokallag av Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk, skulle aller helst sett at den nye regjeringen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet hadde avvirket ulvesona og fjernet målet om ynglende ulv i Norge.

Likevel er det med et visst håp at han leser i regjeringsplattformen at Støre-regjeringen vil «sikre at bestandsmålene faktisk følges opp». Og videre at «Når en bestand ligger over bestandsmålet, skal den forvaltes i tråd med det bestandsmålet som til enhver tid er vedtatt av Stortinget.»

– Håpet må være at de får gjennomslag for regulering av rovdyr også her i ulvesona. Da er det verdt å merke seg at en mindretallsregjering må søke støtte der det er mulig å få den. De kan jo ikke

forholde seg til dem som har trukket seg fra regjeringssamarbeidet, sier Nyhuus.

Regulere ulv

Like etter at regjeringsplattformen ble lagt fram, kom det signaler fra Fremskrittspartiet om at de godt kunne tenke seg å samarbeide med regjeringen om rovdyrpolitikken. Interessen var gjensidig, bekreftet Senterpartiets toppolitikere. Men da kom SV, som altså ikke ble med på noe regjeringssamarbeid likevel, med advarsler om at samarbeidsklimaet sto på spill.

– Nå har man jo begynt å regulere ulven innfor sona. Men for de andre rovdyra er ulvesona blitt et reservat. Både bjørnen og jerven må ned til et levelig nivå uansett om det er sone eller ei, sier Nyhuus.

I sommer vedtok Rovviltneemnda i Hedmark ei kvote på 35 jerver i hele det gamle

fylket, men etter klagebehandling hadde Klima- og miljødepartementet avgjort at ulvesona og store deler av såkalt blå sone, som regnes som både viktige beitearealer og ynglearealer for jerv, ikke kunne jaktes jerv i. Det er nemlig ikke skadepotensial i ulvesona, mener departementet, fordi det ikke lenger finnes sau på utmarksbeite der.

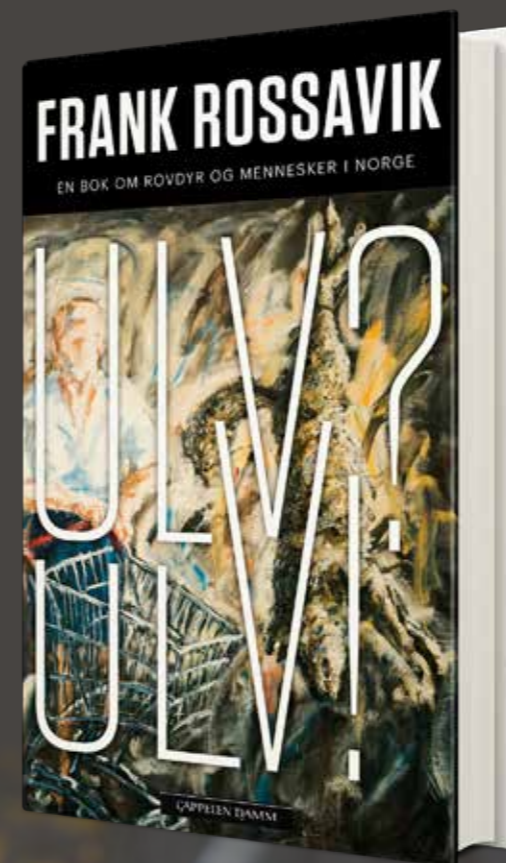
Ukontrollert vekst

Så godt som hele Trysil kommune, der hvor Nyhuus har sine sauer på beite, ligger innenfor ulvesona. Sauene til Nyhuus innenfor det største rovdyravvisende gjerdet i Norge. Likevel har det vært jerv innenfor gjerdet i både 2017 og 2018.

– Det blir meningsløst å diskutere skadepotensial, mener Nyhuus.

– Jeg forstår ikke hvorfor en skal ha en ukontrollert vekst i jervebestanden i ulvesona. Jerven vandrer langt, og jo mer jerv det blir i sona, jo mer kommer inn i beiteprioritert område, så bestanden må uansett reguleres, sier han.

EN BOK OM ROVDYR OG MENNESKER I NORGE

Frank Rossavik:
ULV? ULV! EN BOK OM ROVDYR OG MENNESKER I NORGE

«... stor verdi for ein lesar som vil forstå, heller enn å fordømme.»

TOM HETLAND, STAVANGER AFTENBLAD

«Rossavik tar oss med på sin skarpe læringskurve og utfører dermed sin faglitterære forfattergjerning på beste vis.»

IVAR DALE, VÅRT LAND

«Rossaviks bok belyser ikke bare ulvesakens mange nyanser, han kommer også med et troverdig forslag til et nytt ulveforlik.»

ASLE TOJE, AFTENPOSTEN

«Kritisk truet» – villedende eller klargjørende?

Rovdyrforsker John Linnell er ikke interessert i å svare på spørsmål om hvor mange store rovdyr det bør være i Norge.

Tekst: Svein Egil Hatlevik

I framlegget til Statsbudsjettet for neste år går det fram at prosjektet med å kartlegge levedyktigheten for ulv i Norge isolert fra den felles norsk-svenske bestanden er endelig skrinlagt. Det skjer etter at en forskergruppe våren 2020 karakteriserte prosjektet som «meningsløst».

John Linnell, seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning, var én av dem som satt i forskergruppen. Han forteller at alle deltakerne i et arbeidsmøte var enige om at spørsmålet om levedyktighet for Norge isolert sett var merkelig.

– Norge har en veldig begrenset målsetting om fire til seks årlige ynglinger, og då er det åpenbart ingen vits å sette seg ned og regne på levedyktighet. Det er snakk om et såpass lite tall at, dersom ulvene var isolert på for eksempel en øy, så kan det ikke gi levedyktighet. Om det hadde vært et høyere måltall, for eksempel over 20 ynglinger, kunne det ha gitt mening å regne på levedyktigheten isolert sett i Norge, sier Linnell.

– Slik sett har antall ulv i Sverige like mye å si for ulvens levedyktighet i Norge som hvor mange dyr det finnes på norsk territorium, sier han.

Villedende eller klargjørende?

I slutten av november skal Artsdatabanken legge fram sin nye Rødliste for arter i Norge. Også her kommer det til å være en vurdering av ulven i Norge isolert sett. Rødlista har til hensikt å beregne risikoen for at arter skal forsvinne fra Norge, og er noe annet enn en analyse av arters levedyktighet. Etter alt å dømme kommer ulven til å fortsette å være klassifisert som «kritisk truet» i Norge, som er den mest alvorlige truetkategorien.

– Er det villedende eller er det klargjørende å snakke om ulv som «kritisk truet» i Norge?

– Det kan være oppklarende, men det krever at man har flere tanker i hodet samtidig. Når bestanden i Norge klassifiseres som «kritisk truet», illustrerer det at selv om den skandinaviske bestanden som helhet er «sårbar» og ulven globalt er «livskraftig», får vi en pekepinn på hvor mye Norge bidrar med til den felles svensk-norske bestanden.

Hva skjer på Østlandet? Kameraovervåkingen av gaupe i Akershus og Østfold er blitt omfattende.

FOTO: VILTKAMERA.NINA.NO

Linnell trekker en sammenligning til idrettsverden. Man kan tenke seg at nivået på fotballen i Europa er ganske bra, men så er nivået på fotballen i Norge litt dårligere, men fortsatt ganske bra. Men kommer man til et lite sted, kanskje for eksempel Tynset, så kan nivået på fotballen der være ganske lavt.

– Det handler om skala. Man må se på det store og det lille bildet samtidig. Om man er opptatt av tilstedeværelsen av ulv i Skandinavia, er det ingenting å være stresset for på kort sikt. På lengre sikt er det kanskje grunn til uro. Zoomer man inn på Norge, kan et uhell gjøre at man plutselig står

uten ulv en periode, men så lenge det er ulv i nabolandene, vil den komme tilbake relativt raskt. Poenget er at ingen endene av skalaen, verken nasjonalt eller globalt, alene gir hele bildet, sier han.

– Det er, for å si det slik, en del konflikt rundt ulven i Norge. Hvordan påvirker det konflikten om man legger veldig stor vekt på ulvens klassifisering som «kritisk truet» i Norge?

– I en konflikt som den om ulven bruker alle tall på en slik måte at det skal passe inn i egen agenda. Det kjenner man igjen fra et utall andre konflikter.

– I Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk sier vi gjerne at det kommer til å finnes ulv i Norge så lenge Stortinget vedtar at det skal finnes ulv her. Hva tenker du om det?

– Det stemmer nok ganske bra. Alle må uansett forholde seg til det Stortinget bestemmer, og så har alle rett til å påvirke. Det er helt ok å lobbe for både mer eller mindre ulv, sier Linnell.

Et paradys for ulv

Han understreker at det biologiske potensialet for ulv i Norge er enormt. Om politikken hadde lagt til rette for mange ulver, som i Tyskland, kunne Norge hatt hundrevis av ulveflokker i løpet av et tiår eller to.

– Det er politikken som setter begrensningen. Biologisk sett er Norge et paradys for ulv. Vi kunne jo også hatt langt flere elg i Norge om politikken hadde lagt til rette for det. Alle viltarter er slik, det er ikke spesielt for ulven. I prinsippet er hele Norge potensielt ulvehabitat, om ikke hadde vært for konflikter med beitenæring og jaktinteresser, sier Linnell.

– Politikken for ulv er jo at arten skal forvaltes slik at den blir klassifisert som «kritisk truet». Ingen andre arter forvaltes på dette lave nivået. Samtidig kan ulven fortsette å

være «kritisk truet» i teoretisk sett evig tid uten at den forsvinner fra Norge, sier han.

– Fra tid til annen blir det sagt i den offentlige debatten om ulv at forskerne bør mene noe om hvor mange ulver det må være i Norge. Hva tenker du om det?

– Du tenker all makt til forskerne?

Linnell ler.

– Nei takk, sier jeg til det. Det er grunner til at jeg har valgt å bli forsker, og én av dem er at jeg ikke har lyst til å ta vanskelige valg på vegne av samfunnet og å bli nødt til å stå for dem etterpå. Det er så mange ulike interesser i samfunnet, og det er politikerne som må finne balansen. Det er langt ifra en enkel oppgave. Jeg for min del ønsker ikke en sånn makt, sier han.

Forskningens rolle er annerledes, mener Linnell.

– Hvis politikerne forteller forskere hva de ønsker å oppnå, kan vi fortelle dem hvordan de kan oppnå det, eller om det i det hele tatt er mulig. Det er politikernes oppgave å ta beslutninger, så kan de få mye ris eller mye ros – eller begge deler samtidig.

Voldsomt ulvefokus

Linnell mener ulven får for mye oppmerksomhet i samfunnet. Han mener også andre arter, både hva gjelder rovdyr og andre, bør forskes mer på og diskuteres mer.

– Det er et voldsomt ulvefokus. Om vi tenker de andre rovdyra, som bjørn, gaupe og jerv, er det behov for både mer kunnskap, mer debatt og mer oppmerksomhet rundt både artenes behov og hvilke konflikter som oppstår. Om vi ser på ulvesonen, så er det jo slik at selv om en hadde fjernet alt som er av

ulv, ville det vært igjen en god del bjørn, i hvert fall i Hedmark. Så en kan ikke bare ta opp igjen utmarksbeitet uten problemer om ulven skulle forsvinne. På 90-tallet handlet den store konflikten om bjørn, men nå som det er mer ulv, er bjørnen kommet i bakgrunnen, sier han.

Også når det gjelder gaupe, er det mye å forske på og diskutere, påpeker Linnell.

– Vi har kvotejakt på gaupe, som vi kan bruke til å regulere bestanden. Det har fungert veldig bra i mer enn to tiår. Går bestanden ned, blir det lavere kvote, og så går antallet opp igjen. Gir man større kvote, går bestanden ned. Men om vi ser på de gamle fylkene Akershus, Østfold og sør i Hedmark, så kommer ikke bestandene opp på målet, selv om det begynner å bli en god del år siden det sist var jakt. Her er det noe som skjer som vi forskere ikke helt forstår, og temaet får heller ikke så mye oppmerksomhet.

Sist gang det var gaupejakt i Hedmark (rov-viltregion 5) var i 2012, mens forrige gang i Akershus og Østfold (del av region 4) var i 2016. Grunnen til at det ikke har vært jakt, er at bestandsmålene ikke er blitt innfridd. Bestandsmålet for gaupe i region 5 er ti familiegupper, mens målet for region 4 er seks familiegupper.

– Det er vel vanlig å peke på snømangel når man snakker om muligheten til å spore gaupe i Akershus og Østfold?

– Jo, men forvaltningen har gitt midler til mange hundre viltkameraer i disse områdene. Det, i tillegg til sporing på snø, gjør at det er mulig å dokumentere gaupe med

Forsker: John Linnell har forsket på rovdyr og på konflikt mellom mennesker knyttet til rovdyrforvaltning i en årrekke. Her er han forevigeget under en tur i Yellowstone nasjonalpark i USA.

FOTO: PETRA KACZENSKY

bedre presisjon. Det er godt grunnlag for å si at det er en reell mangel på gaupe i en del områder.

– Mange mener også at gaupe og ulv ikke kommer så godt overens, og at det kan forklare at det er mindre gaupe enn tidligere i ulvesona?

– Det er også en hypotese det er verdt å teste. Det er vanskelig å ha konkrete forventninger til hva som finnes av potensiale til interaksjoner mellom gaupe og ulv. De to artene overlapper i nesten hele sin utbredelse i eurasia, men vi kan ikke utelukke at det kan være en faktor. Vi vet ikke helt hva skjer, men svaret er ganske sikkert en kombinasjon av faktorer. Slik er det jo med nesten alt, det er sjelden det finnes én enkelt forklaring på hvorfor ting er som de er, sier Linnell.

Ulvedemonstrasjon i Tyskland

1500 frammøtte deltok i en demonstrasjon mot manglende forvaltning av ulv i regi av Bondelaget i Bayern, i Munchen 2. oktober i år.

Ulvebestanden vokser sterkt og dobler seg hvert tredje år, og truer beitebruken og turismen og nå krever bondelaget at ulvens beskyttelsesstatus reduseres.

KILDE: BAYERISCHE BAUERNVERBAND

Viser fram gjeterhverdagen på sosiale medier

– Jeg ønsker å være saklig og formidle virkeligheten, nemlig at vi som driver med sau passer på dyra våre, sier Therese Rudi fra Ringebu.

Tekst og foto: Svein Egil Hatlevik

Fjellbjørkeskogen vokser tett i Fåvangfjellet der Therese Rudi følger etter hunden Hekla, som av og til får ferten av noe og forlater krøttestien for å finne levninger etter døde dyr en dag i begynnelsen av august.

Rudi og den islandske fårehunden utgjør en sertifisert kadaverhundekvipasje, på oppdrag på drøyt 900 meter over havet. Noen turgåere meldte dagen tidligere at de hadde sett en død sau.

Nøyaktigheten om hvor saueskrotten lå var det så som så med. Kanskje ikke så underlig, tatt i betraktning at det ikke er noe særlig til mobildekning i denne sørøstlige delen av Ringebu kommune i Innlandet. Det er da kadaverhunden kommer til sin rett, trent som den er i å lokalisere dyr i ulike stadier av forråtnelse.

Sosiale medier

Når Rudi inviterer til kadaversøk i fjellet, er det ikke bare for å vise fram hva hun og andre i beitenæringa driver med. Det er også for å snakke om viktigheten av nettopp å vise fram virksomheten.

Framover planlegger 30-åringen mer aktivitet på sosiale medier. Målet er å komme til livs forestillingen om at sauebøndene ikke passer på dyra sine i utmarka.

Enn så lenge er det Instagram-kontoen «Gjeterjentene» som er plattformen for Rudis informasjonsarbeid, og mer er i kjømda.

– Sosiale medier er en viktig kanal for å nå fram til unge folk. De trenger å få se at vi bruker mye tid på tilsyn. Det er viktig å vise dette fram i de kanalene som ungdommen bruker. Jeg ønsker å være saklig og formidle virkeligheten, nemlig at vi som driver med sau passer på dyra våre, sier Rudi.

Hun mener det er for mye skyttergravs-krig i rovdyrdebatten, og regner med at hun også erter på seg en del sauebønder med å si at det er mye usaklighet på begge sider i konflikten.

– Det er helt klart behov for at vi som har støvla på også tar ordet. Ordskiftet kan ikke domineres av folk som sitter innendørs og mener alt mulig om hva som skjer når sauene er til fjells. Det er ikke mange sauebønder som deler informasjon, og jeg håper å kunne inspirere andre i næringa til å gjøre nettopp det, sier hun.

– Veganerne, for eksempel, er flinke på kommunikasjon og sosiale medier. Det kunne dyreholderne vært bedre på. Spesielt viktig er dette når vi er færre og færre som driver med landbruk og dyr, og folk flest ikke lenger vet hva som egentlig skjer i fjellheimen.

Nødvendig med hund

Hun har to beitesongers bakgrunn som gjeter i Fåvangfjellet, hvor hun har sett etter både storfe og sau. Familiens egne dyr beiter lenger nord, i Rondane, hvor hun også har gått mye tilsyn gjennom flere år. Hun har også flere års organisasjonserfaring fra blant andre Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

– Det er veldig trivelig å være gjeter, samtidig som det er krevende. Det er ikke slik at du møter opp klokka åtte og drar hjem klokka fire. Ting tar den tida de tar. Du må både ha kondis til å gå i fjellet og ha greie på dyr. Det å gå mer enn ti mil i uka er ikke uvanlig. Du må forstå dyras helse, kunne avlive dyr når det er nødvendig og kunne bruke GPS. Gjetyrket burde definitivt vært mer verdsatt, sier Rudi.

En god hund er nødvendig for gjeteren, understreker hun. Et menneske kan gå milevis uten å finne et kadaver om et slikt skulle ligge i terrenget.

Såleslitasje: Det blir mange skritt i løpet av en gjeters arbeidsdag.

Over: Godt skjult: Denne saueskallen lå godt skjult i fjellbjørkeskogen, et godt steinkast fra stien, og hadde vært så godt som umulig å finne uten hundens følsomme snute.

Til venstre: Framtida: 30 år gamle Therese Rudi fra Ringebu i Innlandet regner med å ta over gårdsbruket til foreldrene i løpet av de kommende årene.

I løpet av turen finner Hekla restene av en fugl, kanskje ei lirype som er tatt av rev. Seinere lukter hunden seg fram til to kranier av lam, begge så gamle at de må være fra tidlig i sommer eller eldre.

Etter å ha gått en times tid, dukker en storfebølning opp en 150 meter unna. Møtet viser kadaverhundens begrensning: når det er en flokk med levende dyr like ved, klarer ikke hunden lenger å samle seg om lukta av det som måtte være av dyreskrotter i området.

Helt uten risiko er det heller ikke, for kyrne kan bli så urolige av hundens nærvær at de går i forsvarsmodus og ringer inn både fører og hund.

– Det å ha en godkjent kadaverhund og kunne bruke den bør være et krav for å være gjeter. Jeg hadde nok ikke funnet noe som helst uten hunden, sier Rudi.

Nattlige rovdyrangrep

Det var store tap av sau til ulv i Fåvangfjellet i 2017, året før Rudi hadde sitt første år som gjeter i området.

– Bjørn, ulv og jerv i saueflokkene er et mareritt. I 2019, det siste året jeg var gjeter i Fåvangfjellet kom det bjørn og tok sau like utenfor gjeterbua hvor jeg lå og sov, sier Rudi.

Når angrepene skjer om natta, slik som var tilfelle i begge de to eksemplene som er nevnt over, er det lite en gjeter kan gjøre.

– Jeg tror det er forebyggende å være der. Du prater, er både hørbar og synlig. Vi ligger i telt, vi fisker og bader. Hunden bjeffer. Alt dette hjelper.

Men, understreker Rudi: De som tror at ulv og beitedyr kan gå ihop, vet ikke hva de snakker om.

– Vi har prøvd dette på ekte. Vi er der,

og ulven vet det godt, men når den først kommer, så kan den skade så forferdelig mange dyr. Vi har sett det med jerv i Vuludalen i Rondane også i sommer, der hvor min familie har saueflokkene. Der ble det skutt to jerver nå nylig. Det har vært ei tisper der, som har trent opp valpene sine.

Det gjør vondt for henne å snakke om slikt. Det gjør vondt at jerven skader dyra, og det er forferdelig å se. Hun har allerede begynt å grue seg til årets sauesanking mot slutten av sommeren.

– Folk kan si hva de vil, men går du inn i fjellet og finner et lam som har hodet fullt av verk etter et jervebitt, da kan vi snakke rovdyrpolitikk, sier Rudi.

Beitekvalitet: De frodige områdene i Fåvangfjellet er gode beiter for husdyr.

Landsstyrets medlemmer:

Nils Solberg
Landstyrets leder
Halden
Tlf. 479 11 542
nils.solberg@rovdyr.org

Arve Sætra
Delesjef
Aurskog
Tlf. 992 15 586

Tone Judith Marstein Benjaminsen
Bonde
Tjeldsund
Tlf. 941 47 249

Arne Sveen
Konserntillitsvalgt
Rena
Tlf. 951 90 083

Mariann Skotte
Ordfører
Lesja
Tlf. 909 47 244

Folkeaksjonens ledelse og politikk:

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er en landsomfattende partipolitisk nøytral organisasjon med formål å endre dagens rovdyrpolitikk. Økende bestander av store rovdyr gir ikke bare konflikt mellom nærings og verneinteresser. Det handler om mange folks livskvalitet i hverdagen.

Skogen og utmarka er viktig for vår livskvalitet. Dagens rovdyrpolitikk truer mye av det som gjør det meningsfullt å bo i Distrikts-Norge.

Jegere og utmarksbrukere er kultur-bærere. Vår fantastiske natur med et rikt biologisk mangfold er et resultat av flere tusen år med allsidig utmarksbruk. Dette er faktisk grunnlaget for vår opprinnelige eksistens og bosetting i Norge.

Det er kunnskapsløst og historieløst hvis disse rike tradisjonene skal vike for myter om at Norge består av urørt villmark.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er en viktig stemme i rovdyrdebatten. Med kunnskap, ansvarlighet og engasjement bidrar vi til økt kompetanse som skal gi grunnlag for en ny politikk med aktiv

forvaltning i stedet for strengt vern av rovdyr i Norge.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk sier:

- **Ja til lokal forvaltning**
- **Ja til effektivt uttak av skadedyr**
- **Nei til kjerneområder og rovdyrsoner**
- **Nei til fast ulvestamme i Norge**

Fine premier til Folkeaksjonens gode ververe

Verv 5 medlemmer og velg mellom:

Genser:
«Norsk Natur er herlig – uten ulv»
Str. XXL til Small.

Våpenreim
sort, med FNR-logo

Jeg melder meg herved inn som medlem i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk.

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./Sted: .....

Telefon: .....

Fødselsår, under 25 år:..... Familiemedlem:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./Sted: .....

Telefon: .....

Fødselsår, under 25 år:..... Familiemedlem:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./Sted: .....

Telefon: .....

Fødselsår, under 25 år:..... Familiemedlem:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./Sted: .....

Telefon: .....

Fødselsår, under 25 år:..... Familiemedlem:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./Sted: .....

Telefon: .....

Fødselsår, under 25 år:..... Familiemedlem:

Jeg har vervet 5 nye medlemmer og ønsker meg:

Folkeaksjonens genser (Str.: .....))

Sort våpenreim med logo

Navn: .....

Adresse: .....

Dato: .....

Postnr./Sted: .....

Telefon: .....

Ansatte:

Åsmund Ystad
Daglig leder
Tlf. 975 95 119
aksjonen@rovdyr.org

Svein Egil Hatlevik
Journalist
Tlf. 940 08 611
svein.egil.hatlevik@rovdyr.org

Medlemskontingent er kr 285,- for hovedmedlem i 2022.
Familiemelderskap koster kr 415 for hele familien. Ungdom under 25 år betaler kr 130 pr. person.

Nye hovedmedlemmer betaler kr 200 første året, og familiemedlemmer og ungdom kr. 100 første året.

Innmeldingsskjema sendes:

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk,
Pb. 40, 7701 Steinkjer
aksjonen@rovdyr.org

Telefon: 975 95 119
Bankkonto: 4464.09.33434

Du kan også bruke innmeldingsskjema på www.rovdyr.org

Per Bjarne Bonesvoll

1. vara
Midtre Gauldal

Mette Trøftmoen

2. vara
Nord-Odal

Knut Halvor Jorde

3. vara
Nesbyen

Viktig! Send oss oppdatert kontaktinformasjon

På Folkeaksjonens nettside www.rovdyr.org har vi laget et nytt kontaktskjema for medlemmer.

Ved innsending av kontaktskjema for medlemmer er det et krav at du fyller inn mobilnummer og epostadresse som vi deretter registrerer på ditt navn i Folkeaksjonens medlemsregister.

Skjemaet finner du på www.rovdyr.org : **Kontaktskjema for medlemmer**

Dette ønsker vi at du som medlem bruker for å sende oss oppdatert kontaktinfo med navn og adresse, epost og mobilnummer. Dette er selvfølgelig frivillig, men et ønske fra oss for raskere og billigere å kunne sende ut viktig informasjon til våre medlemmer.

Ved bruk av skjemaet er det viktig at du skriver inn ditt medlemsnummer på fem siffer. Medlemsnummeret finner du på ditt medlemskort eller øverst på baksiden av dette bladet, sammen med navnet ditt.

Tipping for ny rovdyrpolitikk, påmelding med SMS

Du kan gi din grasrotandel fra Norsk Tipping til lokallag i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Østfold lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 912159078» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Ringsaker lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 994021265» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Glåmdal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 922937699» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Hallingdal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 918919597» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk - Lesja og Dovre lokallag
Send SMS «Grasrotandelene 919017112» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Oppdal og Rennebu lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 912499383» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Gauldal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 913027124» til 60000

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk—Nord-Østerdal lokallag
Send SMS «Grasrotandelen 922406189» til 60000

Kontaktinformasjon for Folkeaksjonens lokallag

Lokallag	Leder	Telefon
Østfold	Jon Stabekk, Halden	tlf. 908 66 479
Akershus	Odd Granås, Aurskog	tlf. 908 81 938
Søndre Buskerud	Olav Fageraas, Spikkestad	tlf. 918 82 430
Glåmdalen	Kjell Eierholen, Åsnes	tlf. 971 80 798
Vestfold	Frode Island Bergan, Steinsholt	tlf. 905 81 517
Hallingdal	Knut Halvor Jordet, Nesbyen	tlf. 958 88 416
Trysil og Engerdal	Hans Peter Nyhuus, Trysil	tlf. 992 11 953
Åmot og Elverum	Vidar Helgesen, Rena	tlf. 917 46 796
Ringsaker	Geir Atle Aas, Brumunddal	tlf. 907 27 902
Nord-Østerdal	Harald Enge, Os	tlf. 950 88 892
Lillehammer	Ottar Moe, Øyer	tlf. 959 81 660
Valdres	Arne Warberg, Fagernes	tlf. 906 14 892
Lesja og Dovre	Eirik Sæther, Lesjaskog	tlf. 909 91 236
Oppdal og Rennebu	Odd Roger Eggan, Oppdal	tlf. 976 80 808
Gauldal	Johan Hokseggen, Kval	tlf. 959 91 873
Nord-Trøndelag	Jørn Ove Heggland, Snåsa	tlf. 414 57 649
Helgeland	Anders Svarstad, Leirfjord	tlf. 959 02 607
Troms	Terje Benjaminsen, Tovik	tlf. 913 91 707

Tidligere utgaver av Rovdyr kan leses på www.rovdyr.org

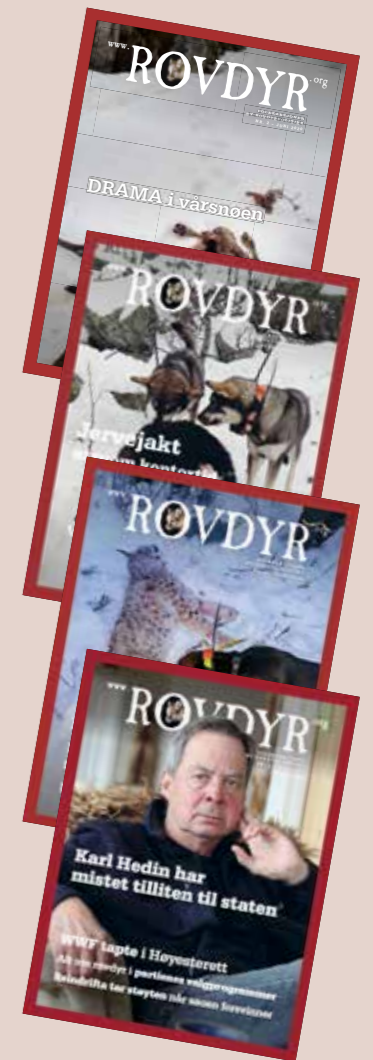
Landsstyret i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

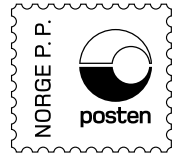
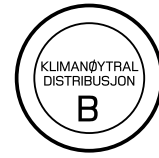
Leder: Nils Solberg, Halden tlf. 479 11 542
 Nestleder: Arve Sætra, Aurskog tlf. 992 15 586
 Styremedlem: Tone J. M Benjaminsen, Skånland tlf. 941 47 249
 Mariann Skotte, Lesja tlf. 909 47 244
 Arne Sveen, Rena tlf. 951 90 083
 Varamedlem: Per Bjarne Bonesvoll, Rognes tlf. 909 56 310
 Mette Trøftmoen, Nord-Odal tlf. 905 86 603
 Knut Halvor Jorde, Nesbyen tlf. 958 88 416
 Daglig leder: Åsmund Ystad, Steinkjer tlf. 975 95 119
 e-post: aksjonen@rovdyr.org

Revisor: Revisorfirmaet BDO AS, Steinkjer

Ordfører landsmøte: Ole Gustav Narud, Rena

Valgkomité: Jon Stabekk, Østfold
 Anders Svarstad, Helgeland
 Kjell Eierholen, Glåmdal

Rovdyrpolitikken er for viktig til å formidles av 23 år gamle journalistvikarer fra Bærum

**Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
rapporterer nyhetene sjøl**
Les sakene på
www.rovdyr.org

Et utvalg av saker:

**Hva skjer hvis vi får en regjering
som ikke gir blaffen i Stortingets
vedtatte rovdyrpolitikk?**

Kronikk av Nils Solberg, FNR, 7. oktober 2021

**Da Jon-Tore i Trysil satte opp
viltkamera, fikk han bilde av ulv, jerv,
bjørn og gaupe i løpet av ei uke.**

20. september 2021

**Skjød ulv for å beskytte sau:
– Underlig form for lettelse at
nødvergeretten er reell.**

14. september 2021

**Skadefelling etter nesten to måneders
tap: – Hele sommeren for både oss og
dyra er allerede ødelagt**

20. august 2021